

نکته‌های

تربیتی-روانی

* براساس تجربیات بالینی ما، دختران عادی در دوره ابتدایی، اغلب اعتقاد دارند که مادر، طرف آنها را نمی‌گیرد و بنابراین احساس کنند که پدر، آنها را دوست دارد، احساس خوشبختی خواهند کرد. به طور مشابه پسر که در مدرسه مشکل دارد و نمی‌تواند به بزرگسالان دیگر اعتماد کند در صورتی که حمایت و تشویق و دلگرمی از ناحیه پدر دریافت کند احساس خوشبختی خواهد کرد.^۱

* فرزندان به پدر و مادر تعلق ندارند بلکه پدر و مادر به فرزندان متعلقند، باید همانطور که به جسم آنان غذا می‌دهند غذای روحشان را هم فراهم سازند.^۲

* هدف زندگی جز حیات «معقول» نیست و منظور از حیات معقول آن نوع از زندگی توأم با آگاهی است که فرد بتواند همه نیروها و فعالیتهای جبری و جبرنمای زندگی طبیعی را با برخورداری از عنصر آزادی و اختیار در جهت و مسیر هدفهای تکاملی نسبی تنظیم نماید و متدرجاً خود را در حوزه کمال برین قرار دهد.^۳

* از افلاطون پرسیدند: فیلسوفان واقعی کدامند؟ پاسخ داد: آنان که عاشقان دید حقیقتند.^۴

* آندرسن، وایت والش معتقدند که تشویق و تمجید اثرات وسیعتری (نسبت به تنبیه) در یادگیری دانش آموزان دارد... تنبیه دو نقش در انضباط بازی می‌کند یکی آنکه موجب تضعیف و عدم تکرار رفتار ناپسند می‌شود و دیگر اینکه کودک را متوجه می‌نماید که رفتارش مورد قبول اجتماع نیست و در واقع او را با انتظارات اجتماعی آشنا می‌کند. برای اینکه تنبیه مؤثر واقع شود باید بجا و مناسب با خطا باشد و بلافاصله اعمال گردد. دلیل آن نیز باید برای دانش آموز روشن باشد.^۵

* بلندخواندن کتاب و مجله مناسب کودکان توسط بزرگترها از سه سالگی تا دوازده سالگی اهمیت بسیار دارد و چنانچه با روش منظم و برنامه‌ای اصولی، انجام پذیرد، در ترغیب

کودک به مطالعه مؤثر است...

بلند خواندن کتاب یا مجله را زمانی برای کودک آغاز کنیم که توانایی درک مطالبی را که برایش می‌خوانیم داشته باشد.^۶

* اذایش انسان طال لسانه

کسنور مغلوب یصول علی الکلب

هنگامی که انسان دچار یأس می‌شود (در تنگنا قرار می‌گیرد) زبانش دراز می‌گردد، همان طوری که گربه مغلوب و به تنگنا افتاده، به سگ حمله ور می‌شود.^۷

* علی (ع) می‌فرماید: إِنْ هَذِهِ الْقُلُوبُ تَمَلُّ كَمَا تَمَلُّ الْإِنْسَانَ: دلها نیز همانند بدنها گاهی خسته و معلول می‌شوند، بنابراین آنها را با لطفه‌های حکمت‌آمیز، به نشاط آورید و خستگی و ملال آنها را برطرف سازید، شاعر می‌گوید:

زمانی درس عسلم و بسحث قرآن

که باشد روح انسان را کمالی

زمانی شعر و تفریح و حکایت

که باشد روح را دفع ملالی^۸

* شاید هیچ هنری به اندازه نقاشی موجب جلوه جمع استعدادهای ذهنی و ویژگیهای شخصیتی نگردد. نقاشی زمینه‌ای است که خلاقیت کودکان در آن به شایسته‌ترین نحو بروز می‌کند. در مهدهای کودک‌ها که جای آموزش و انضباط تحمیلی نیستند، نقاشی و رنگ‌آمیزی موقعیتی ویژه و محلی متمایز را به خود اختصاص داده‌اند. زیرا آنها فعالیتهای آسان و دلپذیری هستند که با ایجاد «انری» پایدار به طور کاملاً طبیعی سبب ارضای خاطر کودک خردسال می‌شوند.^۹

* شمار کادر تحقیقات به نسبت هر میلیون نفر در ایران ۱۰۰ نفر است. یعنی در ایران ۶۰ میلیون نفری، تنها شش هزار نفر

در تمام رشته‌ها به تحقیق و پژوهش اشتغال دارند. این نسبت در کشوری مانند ژاپن ۵۰۱۰۰ نفر به نسبت یک میلیون نفر است!^{۱۱}

* یک وقت انسان گناه می‌کند اما راه نوبه را بازنگه می‌دارد و راه برای درمانش باز است، یک وقت آنچنان غرق در گناه و خطیئات می‌شود که تمام جهات او را، گناه پر کرده است، این شخص راه ندارد. آنچنان خود را غرق کرده است که راهی برای نجاتش نگذاشته است. با دست خودش راه خودش را بسته است. چنین انسانی که از چند طرف تبهکاری‌ها، به او احاطه کرده است اهل نجات نیست. «اولئک اصحاب النار هم فیها خالدون».^{۱۱}

* تفاوت اضطراب و ترس در دانش آموزان

اضطراب دارای موضوعی مبهم است که خود فرد علت آن را نمی‌داند ولی در ترس، شاگرد علتی برای آن بیان می‌کند. مثل ترس از مار، ارتباط اجتماعی، بیماری مرگ و غیره.

در واقع اضطراب، معلول تخیل ذهنی فرد است بدون علت مشخص.

اضطراب بعد از مدتی به ناسازگاری دیگری منجر می‌شود، مثل افسردگی، پرخاشگری، وسواس و غیره.^{۱۲}

* ای عزیز در مصافحه (دست دادن)، ایمانی است به عهد و اشارتی است به بیعت روز میثاق که: چون مؤمنان به یکدیگر رسند و دست به یکدیگر دهند، گوئیا به زبان حال می‌گویند که زینهار عهد و بیعت ازل را فراموش نکنید و سمت بی‌وفایی بر صفحه احوال خود مکشید.^{۱۳}

* پسران تیزهوش در حدود چهار سالگی، جهت‌گیری بارزی نسبت به بزرگسالان مذکر نشان می‌دهند، در حالی که پسران متوسط در این سن با بزرگسالان مؤنث، جهت‌گیری دارند. پسران تیزهوش به موازات افزایش سن، جهت‌گیری خود را به بزرگسالان مؤنث تغییر می‌دهند و سپس از هفت تا ده سالگی به نوعی جهت‌گیری آزاد (که متوجه به جنس معینی نیست) منتقل می‌شوند... پسران متوسط از پنج الی هفت سالگی، جهت‌گیری نسبت به بزرگسالان مؤنث را بیشتر آشکار می‌سازند؛ در حالی که پسران تیزهوش، دو سال زودتر به این کار مبادرت می‌کنند.^{۱۴}

* تمام پژوهشگران بزهکاری را به غفلت خانواده دمرود کودک و یا طرد کردن او نسبت می‌دهند. مثلاً شلدن و الینور

گلوئنگ به ترتیب در سالهای ۱۹۵۰ و ۱۹۵۷ ویژگیهای خانوادگی زیر را با بزهکاری مرتبط دانسته‌اند.

— سخت‌گیری یا بی‌فیدی در انضباط پسر توسط پدر.

— عدم نظارت و راهنمایی پسر توسط پدر.

— کمبود محبت پدر برای پسر.

— کمبود محبت مادر برای پسر.

— فقدان کانون گرم خانوادگی.^{۱۵}

* اختلال خواب به صورت بی‌خوابی و بدخوابی نیز از علائم بارز افسردگی می‌باشد. بیشتر بیماران از اینکه دیر به خواب می‌روند و یا زود بیدار می‌شوند و دیگر قادر به خوابیدن نیستند شکایت دارند. در افسردگی‌های خفیف‌تر تمایل به پُر خوابی نیز دیده شده است.^{۱۶}

* بی‌نوشتها:

۱- روانشناسی کودکان محروم از پدر، مترجمان: خسرو بافری، محمد عطاران، چاپ اول ۱۳۷۰، ص ۱۴

۲- شاورده، موریس، استادان بزرگ تعلیم و تربیت، ترجمه احمد فاسمی، ص ۱۵۰

۳- حسینی، سید علی اکبر، مبانی تعلیم و تربیت اسلامی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۶۴، ص ۱۵۶

۴- فرورم، اریک هنر عشق ورزیدن، ترجمه نوری سلطانی، چاپ نهم، ۱۳۶۲، ص ۱۸۲

۵- مقدم، بدری، کارژرد روانشناسی در آموزشگاه (روانشناسی آموزشی) چاپ دوم، ۱۳۶۳، ص ۱۸۹

۶- ماهنامه تربیت، شماره هشتم، اردیبهشت ماه ۱۳۶۵، مقاله رهنمودهایی برآمده از کتاب و کتابخانه

۷- گلستان سعدی به نقل از کتاب تربیت کودک در جهان امروز، دکتر احمد بهشتی، ص ۱۷۹

۸- بهشتی، احمد، تربیت کودک در جهان امروز، ص ۱۵۴

۹- مجله پژوهشهای تربیتی، دوره جدید، سال اول، شماره ۱، بهار ۱۳۷۰، صص ۱۱۷-۱۱۸

۱۰- اقتباس از مجموعه سخنرانیهای ارائه شده در اولین گردهمایی سراسری شورای تحقیقات استانهای آموزش و پرورش - شهریور ۱۳۷۰

۱۱- تفسیر موضوعی قرآن مجید، آیت الله جوادی آملی، مرکز نشر فرهنگی رجاء، ۱۳۶۵، ص ۳۰۹

۱۲- شناخت و ویژگیهای دانش آموزان مبتلا به مشکلات رفتاری، جزوه ۱۶ هجری مشاوره تربیتی مرکزی، ص ۲۲

۱۳- کاشفی بیهمی سبزواری، کمال الدین حسین، الرسالة العلیه، تصحیح سید جلال الدین حسینی ارموی (محدث)، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ دوم، ۱۳۶۲، ص ۲۹۸

۱۴- روانشناسی کودکان محروم از پدر، ص ۹۰

۱۵- صفوی، امان الله، پدیده‌های جنائی در غرب و مسائل نوجوانی، چاپ اول، ۱۳۶۴، ص ۳۶

۱۶- اخوت، ولی الله و جلیلی، احمد، افسردگی، چاپ اول، ۱۳۶۲، ص ۲۹